

Remissvar

Datum för beslut
2024-02-15

Beteckning
GD-beslut 10/2024
Dnr SBU 2023/1213

Er beteckning
Dnr S2023/02549

Till
Socialdepartementet

Remissvar för Rätt förutsättningar för sjukskrivning (SOU 2023:48)

Bakgrund

Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) har fått möjlighet att ge synpunkter på betänkandet *Rätt förutsättningar vid sjukskrivning* (dnr S2023/02549). Utredningen har haft i uppdrag att analysera orsakerna till att sjukskrivande läkare och Försäkringskassans handläggare ibland gör olika bedömningar av arbetsförmågans nedsättning. Utredningen har även haft i uppdrag att undersöka om läkares bedömning bör ges större tyngd samt om samarbete mellan professioner i hälso- och sjukvården kan stärka bedömningen av patienters arbetsförmåga, behov av sjukskrivning och behov av rehabiliterande insatser. Utredningen har vidare haft i uppdrag att analysera hur kvaliteten på läkarintyg ytterligare kan förbättras.

Utredningen finner att det uppdrag, mandat och den rollfördelningen som finns mellan aktörerna idag är ändamålsenlig; att läkare är de som är bäst lämpade för den medicinska bedömningen av arbetsförmågans nedsättning och att Försäkringskassan är bäst lämpande för utredning och bedömning ur ett försäkringsjuridiskt perspektiv.

Utredningen ger flera förslag på hur området med sjukskrivning kan stärkas, bland annat genom utveckling av läkarintyget, en översyn av de koordinerande insatser som ges inom hälso- och sjukvården och genom att stärka professionernas kompetens inom ämnesområdet försäkringsmedicin.

Övergripande synpunkter

SBU anser att utredningen förtjänstfullt tagit sig an komplexa frågor för vilka det kan vara svårt att söka entydig evidens. Arbetet med sjukskrivningar präglas av många aktörer som arbetar utifrån olika lagutrymmen, uppdrag, kunskap, vilket gör att analyser men även slutsatser kan bero på valet av perspektiv.

Utredning konstaterar att det inte finns någon entydig definition av begreppet arbetsförmåga och att det inte är ett objektivet påvisbart tillstånd. I sjukskrivningssammanhang ska funktionsnedsättning och arbets(o)förmåga initialt relateras till arbetsplats och specifika arbetsuppgifter; i ett senare skede till arbeten och arbetsuppgifter som är normalt förekommande på arbetsmarknaden. Utredningen skiljer även på faktisk och terapeutisk arbetsförmåga, där det senare syftar på sådant arbete som en individ inte bör utföra då det skulle inverka negativt på återhämtning och läkning. En individ kan vara sjukskriven på heltid eller deltid, men sådana nivåer speglar inte det faktum att funktionsnedsättning och aktivitetsbegränsning vid många tillstånd och hos många individer snarast manifesteras genom att arbetsuppgifter tar

längre tid att utföra, en produktivitetssänkning. På vissa arbetsplatser och i vissa sammanhang är det möjligt och acceptabelt att individer arbetar med sänkt produktivitet, i andra är det inte möjligt eller acceptabelt och kan rent av vara farligt. Ovan nämnda omständigheter innebär att bedömningen av en individs arbetsförmåga är en tolkning utifrån flera aspekter, vilket sannolikt är huvudskälet att läkare och Försäkringskassan ibland gör olika bedömningar. Frågan är, som utredningen konstaterar, komplex, särskilt när det gäller bedömning av arbetsförmåga till följd av psykisk sjukdom.

Synpunkter på utredningens förslag

Utredningen avråder från ett regelmässigt införande av bedömningsteam bestående av flera professioner inom hälso- och sjukvården. Utredningen menar att samarbete mellan professioner inom hälso- och sjukvården i arbetet med sjukskrivning skulle kunna utvecklas och kan bidra med viktig information vid vissa sjukdomstillstånd, men att det inte behöver ske regelmässigt. SBU tillstyrker förslaget. Inom ramen för SBU-projektet Insatser i vården vid långtidssjukskrivning (1) söktes systematiskt efter studier vars syfte var att, med olika insatser, påverka återgång i arbete. I de studier som inkluderades fanns inget stöd för att ökat samarbete mellan professioner i bedömningen av arbetsförmåga *ensamt* skulle förbättra återgång i arbete eller påverka hälsan gynnsamt hos studiedeltagarna. Det är möjligt att multiprofessionell utredning i kombination med ytterligare stöd och insatser skulle kunna främja såväl bedömning av sjukskrivningsbehov som former för rehabilitering, men denna typ av insatser är resurskrävande. Att införa den typen av multiprofessionell handläggning som rutin kan leda till oönskade kostnader och undanträngningseffekter.

Utredningen föreslår att Socialstyrelsen och Försäkringskassan utreder möjligheten till enklare intyg. SBU tillstyrker förslaget. Det finns potentiella fördelar med en enklare administrativ rutin vid sjukskrivningsfall där medicinsk och arbetslivsinriktad rehabilitering i allmänhet kan förväntas ha god prognos.

Utredningen föreslår att införandet av de koordinerande insatserna och lagen utvärderas och följs upp. SBU tillstyrker även detta förslag. Lagen om koordineringsinsatser för sjukskrivna patienter infördes som en god intention med vid tillfället med svagt vetenskapligt stöd. Det är i allmänhet en god idé att utvärdera effekter eller konsekvenser av nya insatser och arbetssätt, i synnerhet om dessa införs i bred omfattning och när de vilar på svag vetenskaplig grund.

Utredningen föreslår flera åtgärder för att säkra kompetens inom arbetsmedicin, företagshälsovård och försäkringsmedicin. SBU tillstyrker förslagen. Läkare och annan sjukvårdspersonal har vid upprepade tillfällen själva lyft fram behovet av kompetenshöjande insatser inom försäkringsmedicin (2).

Beslut i detta ärende har fattats av generaldirektör Britta Björkholm 2024-02-15. Sakkunnig Per Lytsy har varit föredragande. Samrådande har varit avdelningschef Pernilla Östlund.

Referenser:

- 1) SBU. *Insatser i vården vid långtidssjukskrivning: en systematisk översikt och utvärdering av medicinska, hälsoekonomiska och etiska aspekter*. Stockholm: Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); 2022. SBU Utvärderar 359. [accessed date]. Available from: <https://www.sbu.se/359>
- 2) Alexanderson K, Arrelöv B, Friberg E, Haque M, Lindholm C, Lytsy P, Svärd V. *Läkares erfarenheter av arbete med sjukskrivning av patienter* Resultat från en enkät år 2017 och jämförelser med resultat från motsvarande enkäter år 2012, 2008 respektive 2004 Huvudrapport 2018. Hämtad från: <https://ki.se/media/206724/download?attachment>